

МОДЕЛІ ПОБУДОВИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Рилова М., студ. гр. ЖТ-02,
Панченко Ю.В., к. істор. н., ст. викл. СумДУ

Соціал-демократична ідеологія виходила й виходить з пріоритету поступовості історичної еволюції суспільства в напрямку ладу соціальної справедливості й рівності громадян, незалежно від їх суспільного становища, збереження при цьому соціального та міждержавного миру. Уявлення про поступове реформування буржуазного суспільства, про необхідність відмови від класової боротьби нерозривно пов'язано у цій доктрині з розумінням першочергового значення народної влади в політичному й економічному житті, з посиленням соціального захисту трудящих і заохоченням робітничого самоуправління.

Відтак держава в соціал-демократичних концепціях трактується як підпорядкований народу гарант демократії, важливий інститут збереження і поглиблення свобод суспільства, примирення суспільних потреб та інтересів. Соціал-демократична концепція першої половини ХХ ст. відобразила існування кількох різновидів моделей побудови соціалістичного суспільства, серед яких умовно виокремлюють скандинавський "розподільчий соціалізм", лейбористський "корпоративний соціалізм", французький "самокерований соціалізм".

Соціал-демократичні моделі побудови соціалізму

Англійська модель "корпоративного соціалізму" (модель демократичного соціалізму, заснована на ідеї усупільнення виробництва шляхом корпоратизації економіки, активізації участі трудящих у прибутках та управлінні корпоративними капіталами, посиленні громадського і робітничого контролю за діяльністю акціонерних товариств).

Характерні риси:

- реформування власності шляхом націоналізації та акціонування підприємств;
- активне втручання держави в економічні процеси, проведення реформ з метою поступової трансформації капіталізму в соціалізм;
- широке застосування планових методів управління (директивне планування для державних підприємств та індикативне планування приватного сектору);
- урядовий контроль над розвитком соціальної сфери; суспільний контроль над розподілом доходів;
- сильні профспілки, діяльність яких не обмежується контрольними функціями; зростання їх ролі як організаторів виробництва.

Скандинавська модель "розподільчого соціалізму" (модель демократичного соціалізму, заснована на еволюційному переході до нового суспільства, на принципах компромісу зацікавлених соціальних груп, пануванні приватної власності, державного перерозподілу та вирівнюванні доходів, розвинутої системи соціального забезпечення).

Характерні риси:

- заснована на пануванні приватної власності, не передбачає усупільнення власності та централізованого втручання в економіку;
- державний перерозподіл і вирівнювання доходів, розвиток системи соціального забезпечення і колективного споживання;
- еволюційний перехід до соціалізму шляхом удосконалення соціального забезпечення, принципів солідарності та компромісу "зацікавлених соціальних груп";
- формування профспілкових фондів як засіб перерозподілу капіталів; перехід під контроль трудящих частини функцій приватних підприємств.

Французька модель "самокерovanого соціалізму" (модель демократичного соціалізму, заснована на господарській автономії виробничих та територіально-адміністративних одиниць, децентралізованій груповій власності, індикативному плануванні, суспільному контролі за ціноутворенням та використанням ресурсів).

Характерні риси:

- відмова від націоналізації, вирішення проблем усупільнення шляхом розвитку акціонерного капіталу та активного державного регулювання соціально-економічної сфери;
- державне індикативне планування, координація планів приватних підприємств як найважливіша передумова переходу до соціалізму;
- участь трудящих у прибутках підприємства, розвиток самоуправління, суспільний контроль над ціноутворенням, використанням ресурсів, розвитком соціальної інфраструктури;
- державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, політика протекціонізму, захист національних товаровиробників.

Отже, еволюція ідей соціал-демократизму наприкінці ХХ ст. пов'язана: з новим етапом науково-технічної революції, модернізацією та інформатизацією економіки, бурхливим розвитком сфери послуг та зміною соціальної бази соціал-демократичного руху на основі зростання частки представників нових середніх верств: висококваліфікованих робітників, менеджерів, дрібних підприємців, зайнятих у сфері

послуг тощо. Трактуючи боротьбу за соціалізм як спробу здійснення етичних цільових настанов у політиці та економіці, сучасні соціал-демократи значну увагу приділяють моральним та етичним аспектам господарського розвитку, інститутам сім'ї, школи, церкви, громадських організацій тощо. Тому "демократичний соціалізм" трактується як міжнародний рух за свободу, соціальну справедливість та мир.